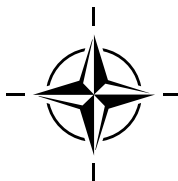

NATO ROKASGRĀMATA

2001

Office of Information and Press
NATO - 1110 Brussels - Belgium

Bureau de l'information et de la presse
OTAN - 1110 Bruxelles - Belgique

ISBN 92-845-0153-9

HB0801LAT

© NATO 2001

ZIEMEĻATLANTIJAS LĪGUMA ORGANIZĀCIJA (NATO)

DALĪBVALSTIS

Beļģija, Kanāda, Čehija, Dānija, Francija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Islande, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Spānija, Turcija, Apvienotā Karaliste un ASV

Ziemeļatlantijas līgums, kas tika parakstīts 1949. gadā Vašingtonā, izveidoja kolektīvās aizsardzības Aliansi kā tas ir definēts Apvienoto Nāciju Organizācijas hartas 51. pantā. Līgums ir beztermiņa. 1999. gada 4. aprīlī tika atzīmēta Līguma 50. gadadiena.

Saskaņā ar Līguma 10. pantu Alianse ir atvērta citu Eiropas valstu uzņemšanai, kas ir gatavas sekmēt tās principus un veicināt Ziemeļatlantijas telpas drošību. 1952. gadā divpadsmit Alianses dalībvalstīm pievienojās Grieķija un Turcija, 1955. gadā pievienojās Vācijas Federatīvā Republika un 1982. gadā Spānija. 1997. gada jūlijā galotņu sanāksmē Madridē Alianses valstu un valdību vadītāji uzaicināja vēl trīs valstis uzsākt pievienošanās sarunas, un 1999. gada 12. martā Čehija, Ungārija un Polija formāli kļuva par NATO dalībvalstīm. Šobrīd Alianse apvieno 17 Eiropas valstis, ASV un Kanādu.

Paralēli Alianses iekšējai un ārējai transformācijai, kas tika uzsākta pēc aukstā kara beigām, NATO izveidoja Eiroatlantijas Partnerības padomi jeb "EAPC" kā forumu konsultācijām un sadarbībai ar partneriem Eiroatlantijas telpā. Tā ir attīstījusi intensīvu praktiskas sadarbības un regulāru konsultāciju programmu ar 27 valstīm, kuras piedalās 1994. gadā uzsāktajā iniciatīvā "Partnerattiecības mieram". Tā ir izveidojusi jaunas struktūras, atainojot aktīvo sadarbību ar Krieviju un partnerattiecības ar Ukrainu, kā arī uzlabotu dialogu ar Vidusjūras valstīm. Tā ir veikusi tālejošas iekšējās un ārējās reformas un, sākoties jaunajam gadu tūkstotim, kļuvusi par Eiroatlantijas telpas miera un stabilitātes instrumentu.

1999. gadā NATO atzīmēja 50. dibināšanas gadadienu. 1999. gada aprīlī Vašingtonā notika nākošā galotņu sanāksme, un šajā laikā, Kosovas konflikta karstākajā brīdī, NATO valstis veica gaisa uzbrukumus, lai izbeigtu Dienvidslāvijas Federatīvās Republikas valdības veiktās etniskās tīrīšanas un cilvēktiesību pārkāpumus. Konflikts tika novērsts 1999. gada jūnija otrajā pusē, pēc tam tika atvilkti serbu spēki un, lai izpildītu 9. jūnijā noslēgto Militāri tehnisko līgumu, ANO Drošības Padomes uzdevumā tika izvietoti NATO vadītie Miera uzturēšanas spēki Kosovā (KFOR).

Vašingtonas galotņu sanāksmē galvenā uzmanība tika pievērsta krīzei Kosovā un pārrunāts jautājums par perspektīvo stabilitāti Dienvidaustrumu Eiropā. Citi Vašingtonā pieņemtie lēmumi ir saistīti ar pārskatīto Alianses Stratēģiskās koncepcijas apstiprināšanu un publicēšanu; Rīcības plāna dalībai NATO (MAP) pieņemšanu; darbību apstiprināšanu tālākai Partnerattiecības mieram (PfP) programmas uzlabošanai un jaunu iniciatīvu uzsākšanai, lai piemērotu NATO dalībvalstu aizsardzības spējas mainīgajām prasībām un dotu jaunu impulsu centieniem ierobežot masu iznīcināšanas ieroču izplatību.

Turpmākā Alianses attīstība ir īpaši koncentrēta uz Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes stiprināšanu Alianses ietvaros un NATO un Eiropas Savienības sadarbības struktūras izveidošanu, sekojot ES lēmumiem palielināt tās lomu krīzes situācijas regulēšanas un miera uzturēšanas jautājumos.

NATO emblēmu kā Atlantijas Alianses simbolu apstiprināja Ziemeļatlantijas padome 1953. gada oktobrī. Aplis ir vienotības un sadarbības simbols, un kompasa roze norāda uz Atlantijas Alianses dalībvalstu kopīgi uzsākto ceļu uz mieru.

SATURA RĀDĪTĀJS

Izdevēja piezīmes	10
Ģenerālsekretāra priekšvārds	11
Kā lietot NATO rokasgrāmatu	15
Priekšvārds	17

I. DAĻA

1. NODAĻA: KAS IR NATO?

Alianses izveidošana	29
Drošības pamatuzdevumi	30

2. NODAĻA: ALIANSES TRANSFORMĀCIJA

Eiropas drošības jaunā vide	35
Jaunās institūcijas	40
Alianses Stratēģiskā koncepcija	42
Alianses militāro spēku loma un Alianses aizsardzības stāvokļa transformācija	46
NATO Aizsardzības spēju iniciatīva	49
NATO kodolspēki jaunajā drošības vidē	52

3. NODAĻA: ALIANSES ATTĪSTĪBAS PROCESS

NATO paplašināšanās process	59
Partnerattiecības mieram	65
NATO sadarbība ar Krieviju	78
NATO partnerattiecības ar Ukrainu	84
Alianses dialogs ar Vidusjūras valstīm	88
NATO Dienvidaustrumu Eiropas iniciatīva	91

4. NODAĻA: EIROPAS DROŠĪBAS UN AIZSARDZĪBAS IDENTITĀTE (ESDI)

ESDI attīstība	95
NATO-WEU sadarbība	98
NATO-ES attiecības	99

5. NODAĻA: ALIANSES OPERACIONĀLĀ LOMA MIERA UZTURĒŠANĀ

Miera iedibināšanas process bijušajā Dienvidslāvijā	105
Miera procesa sekmēšana Bosnijā-Hercegovinā	118
NATO loma Kosovos konflikta atrisināšanā	122
Cilvēktiesību pārkāpumi Kosovos apgabalā un KFOR humānā palīdzība	128

6. NODAĻA: ALIANSES LOMA IEROČU KONTROLES JOMĀ

Attīstība bioloģisko, ķīmisko un kodolieroču jomā	137
Attīstība parasto ieroču kontroles un atbrūņošanās jomā	140
Alianses politika WMD izplatības jautājumos	142

II. DAĻA

7. NODAĻA: POLITIKA UN LĒMUMU PIENĒMŠANA

NATO galvenās politikas un lēmumu pieņemšanas institūcijas	147
Vienbalsīga lēmuma pieņemšanas politika un kopējā lēmumu pieņemšana	150
Krīzes situāciju vadība	153
Aizsardzības stratēģija	154
Kodolieroču politika	158
Ekonomiskā joma	159
Sabiedrības informēšana	162

8. NODAĻA: PROGRAMMAS UN AKTIVITĀTES

Patērētāju loģistika	171
Galvenās loģistikas funkcijas	175
Patērētāju loģistika un miera uzturēšanas operācijas	178
Ražošanas un apgādes organizācijas	178
Sadarbība bruņošanās jomā, plānošana un standartizācija	179
Sakaru un informācijas sistēmas	181
Gaisa satiksmes vadības civilā/militārā koordinācija	182
Pretgaisa aizsardzība	184
Civilo ārkārtas situāciju plānošana	185
Sadarbība zinātnes jomā	190
Vide un sabiedrība	193

9. NODAĻA: KOPĒJO FONDU RESURSI: NATO BUDŽETS UN FINANSU PĀRVALDE

Kopējo fondu principi	199
Izmaksu sadalīšana	201
Civilais budžets	202
Militārais budžets	203
NATO Drošības investīciju programma (NSIP)	203
Resursu pārvalde	204
Finansu pārvalde	205
Finansu kontrole	208

10. NODAĻA: CIVILĀS ORGANIZĀCIJAS UN STRUKTŪRAS

NATO galvenā mītne	217
Pastāvīgie pārstāvji un valstu delegācijas	217
Ģenerālsekretārs	217
Starptautiskais štābs	218
Privātais birojs	219
Ģenerālsekretāra birojs	219
Izpildsekretariāts	219
Informācijas un preses birojs	220
NATO Drošības birojs	221
Politisko jautājumu nodaļa	221
Aizsardzības plānošanas un operāciju nodaļa	223
Aizsardzības atbalsta nodaļa	226
NATO galvenās mītnes konsultāciju, vadības un kontroles štābs (NHQC3S)	229
Drošības investīciju, apgādes un civilo ārkārtas situāciju plānošanas nodaļa	229
Zinātnes un vides jautājumu nodaļa	231
Vadības birojs	232
Finansu kontroliera birojs	233
Resursu vecāko amatpersonu padomes priekšsēdētāja birojs	233
Budžeta komiteju priekšsēdētāja birojs	233
Starptautiskais Auditoru birojs	233
NATO ražošanas un apgādes organizācijas	233

11. NODAĻA: MILITĀRĀ ORGANIZĀCIJA UN STRUKTŪRAS

Militārā komiteja	237
Stratēģiskie komandieri	239

Starptautiskais Militārais štābs	239
Partnervalstu pārstāvniecība	243

12. NODAĻA: MILITĀRĀS KOMANDSTRUKTŪRAS

Integrēto militāro spēku loma	247
Jaunu militāro struktūru attīstība	249
Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes attīstības ietekme	250
Apvienoto kopīgo operatīvo spēku koncepcija (CJTF)	251
Alianses spēku iekšējā adaptācija	252
Jaunās komandas un kontroles koncepcijas	254
Militārā struktūra	255
NATO paplašināšanās un jauno dalībvalstu pievienošanās	267
Partnerattiecības mieram aktivitātes un iniciatīvas	268
Plašākas konsultācijas un sadarbība	269

13. NODAĻA: GALVENO NATO KOMITEJU UN SADARBĪBAS, PARTNERĪBAS UN DIALOGA INSTITŪCIJU IZSKAIDROJUMS

Galveno NATO komiteju izskaidrojums	273
Sadarbības, partnerības un dialoga institūciju izskaidrojums	299

14. NODAĻA: ORGANIZĀCIJU, AĢENTŪRU UN CITU PAKĻAUTO INSTITŪCIJU IZSKAIDROJUMS

Ievads	305
Patērētāju apgāde	307
Ražošanas apgāde un iekārtas	311
Standartizācija	314
Plānošana civilām ārkārtas situācijām	316
Gaisa satiksmes pārvalde un pretgaisa aizsardzība	317
Agrīnās brīdināšanas spēki gaisā	318
Sakaru un informācijas sistēmas	320
Elektroniskā karadarbība	324
Meteoroloģija	325
Militārā okeanogrāfija	326
Pētniecība un tehnoloģijas	328
Izglītība un apmācības	330

15. NODAĻA: PLAŠĀKA DROŠĪBAS INSTITŪCIJU STRUKTŪRA

Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO)	341
Eiropas Drošības un sadarbības organizācija (EDSO)	344
Eiropas Savienība (ES)	354
Rietumeiropas Savienība (WEU)	361
Eiropas Padome	370

16. NODAĻA: PARLAMENTĀRĀS UN NEVALSTISKĀS ORGANIZĀCIJAS

NATO Parlamentārā Asambleja (NATO PA)	377
Atlantijas Līguma asociācija (ATA)	380
Alianses Rezerves virsnieku konfederācija (CIOR)	387
Alianses Medicīnas rezerves virsnieku konfederācija (CIOMR)	388

1. pielikums Biežāk lietoto saīsinājumu skaidrojums 395

2. pielikums Papildu informācijas avoti 421

3. pielikums Hronoloģija 427

Ilustrācijas

• NATO civilā un militārā struktūra	535
• Galvenās NATO komitejas	536
• Sadarbības un dialoga galvenās institūcijas	537
• NATO starptautiskais štābs	538
• Starptautiskā štāba nodaļas	539
• NATO militārā struktūra	540
• Militārā struktūra - Alianses Eiropas spēku komandstruktūra	541
• Militārā struktūra - Alianses Atlantijas komandstruktūra	542
• Starptautiskais militārais štābs	543

Ziemeļatlantijas līgums 545

IZDEVĒJA PIEZĪMES

Kopš NATO Rokasgrāmatas 50. gadadienas izdevuma publikācijas Aliansei ir pievienojušās vēl trīs valstis un ir norisinājušies vairāki citi būtiski notikumi. No tiem galvenie ir šādi: 1999. gada martā veiktā NATO gaisa kampaņa pret Serbijas valdības militārajām struktūrām, kas bija vainīgas etniskās tīrīšanas politikas realizācijā Kosovā; NATO vadīto Kosovas spēku (KFOR) izvietošana 1999. gada jūnijā; un 1999. gada aprīlī galotņu sanāksmē Vašingtonā jauno iniciatīvu pieņemšana, ieskaitot Alianses jaunās Stratēģiskās koncepcijas publicēšana.

Šajā izdevumā ir izklāstīti šie, kā arī citi svarīgi notikumi, tajā skaitā izmaiņas NATO militārajā komandstruktūrā; Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes (ESDI) attīstība; Aizsardzības spēju iniciatīvas (DCI) īstenošana; notikumi saistībā ar Partnerattiecības mieram (PfP) un Eiroatlantijas Partnerības padomi (EAPC); Rīcības plāna dalībai NATO (MAP) īstenošana; NATO-Krievijas un NATO-Ukrainas attiecību attīstība; Alianses Vidusjūras valstu dialoga paplašināšana; progress saistībā ar Dienvidaustrumu Eiropas iniciatīvu; notikumi citās Alianses aktivitātes sfērās, piemēram, ieroču kontroles pasākumu un masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšanas īstenošana.

Sadaļa “Kā lietot šo rokasgrāmatu” ir ceļvedis galveno nodaļu saturā, kurās sīki aprakstīta Alianses aktivitāšu galveno sfēru politikas attīstība (I. daļa), un īss satura izklāsts nodaļām, kurās aprakstīta NATO organizācija un struktūras (II. daļa). Šī izdevuma priekšvārdā ir dots pārskats par galvenajiem notikumiem, kas veido Alianses politiku pēdējās desmitgades laikā.

Informācija, kas ietverta šajā izdevumā, aptver notikumus līdz 2001. gada marta beigām. Informācija par jaunākajiem notikumiem, kas saistīti ar Aliansi, kā arī komunikē un oficiālie paziņojumi atrodami internetā NATO mājas lapā (www.nato.int).

ĢENERĀLSEKRETĀRA PRIEKŠVārds

Jaunais NATO rokasgrāmatas izdevums sniedz plašu pārskatu par Ziemeļatlantijas Aliansi jaunā gadu tūkstoša sākumā. Tajā sīki aprakstīta iepriekšējo desmitgažu satraucošo pārmaiņu ietekmētās un transformētās Alianses gatavība uzņemties četrus izaicinājumus, ar kuriem tā saskaras šajās dienās.

Pirmkārt, tai jāizpilda būtiskie un nepārtrauktie pienākumi pret savām dalībvalstīm, garantējot to drošību un neatkarību. Otrkārt, tai ar divpusēju partnerattiecību un daudzpusējas sadarbības palīdzību jāpalielina drošība, iekļaujot partnervalstis visā Eiropā. Treškārt, vienlaicīgi tai jābūt gatavai atbalstīt starptautiskās kopienas spēkus, lai novērstu krīzes vai konflikta iestāšanos, vai arī lai krīzes vai konflikta gadījumā novērstu to izplatīšanos un palīdzētu iesaistītajām pusēm nonākt pie risinājuma ar politiskiem līdzekļiem nevis militārā spēka izmantošanu.

Ceturtkārt, lai sasniegtu šos mērķus, tai jāsasniedz labāks līdzsvars transatlantiskajās partnerattiecībās - Ziemeļatlantijas Alianses pamatprincipā -, tādējādi stiprinot Eiropas lomu krīzes situāciju novēršanā un miera uzturēšanā. Šis mērķis ir Alianses nostiprināšana un krīzes situāciju novēršanas spēju nodrošināšana. Šādu Eiropā notiekošu krīžu novēršanu NATO var atbalstīt, arī neuzņemoties vadošo lomu procesā. Šī mērķa princips ir lielāka pielāgošanās un lielāku izvēļu ieviešana konflikta novēršanā vai izbeigšanā, nevis izmaiņas kolektīvās aizsardzības pamatos, kuriem Alianse ir galvenā galvotāja.

Šajā rokasgrāmatā aprakstītā Alianse noteikti nav organizācija, kas zaudējusi savu lomu pēc aukstā kara beigām par spīti dažu analītiķu minējumiem, ka tā zaudēs savas eksistēšanas jēgu. Tā drīzāk ir Alianse, kurai ir bijis jāpārvar būtiskais modernizācijas un pārmaiņu process, nezaudējot spējas operatīvi pildīt uzdevumus, kā arī neaizkavējoties dalībvalstu pieprasīto jauno funkciju izpildē. Tās dilemma bija nevis tas, kā atrast sev jaunu lomu, bet gan tas, kā labāk paveikt un īstenot drošības uzdevumus, kurus Alianses dibināšanas brīdī bija definējušas dalībvalstis, proti, sargāt brīvību, savu tautu kopējo mantojumu un civilizāciju. Viens no izaicinājumiem NATO - pretējs uzdevumam atrast savu lomu - ir rūpes, lai tās esošās lomas neciestu no pārāk daudzām un plašām prasībām tās resursiem.

NATO nav pasaules policists, bet tā daudzkārt ir veiksmīgi pierādījusi sevi kā katalizators tādu efektīvu daudz nacionālu spēku, piemēram, SFOR Bosnijā-Hercegovinā un KFOR Kosovā, izveidošanā, kuri spēj nodrošināt miera līgumu īstenošanu un likt pamatus nākotnes stabilitātei Eiroatlantijas telpas konflikta zonās. Tas nav klubs, kurā dalībvalsts statusu var iegūt pēc pieprasījuma, bet gan starpvaldību drošības Alianse, kas uzliek dalībvalstīm pienākumus un

atbildību un dod tām labumu. NATO nav monolīta, neatkarīga vienība, bet gan līgums starp dalībvalstīm, ko tās var izmantot kopēji izvirzītiem mērķiem, bet kas vienlaicīgi ir aplikts ar pašu dalībvalstu noteiktajiem ierobežojumiem darbības sfērā, resursos un rīcības spējās. Visbeidzot, tas nav līdzeklis individuālu dalībvalstu varas demonstrēšanai, bet gan struktūra, kas ļauj katrai dalībvalstij noteikt savas nacionālās intereses visu Alianses dalībvalstu vienprātības kontekstā.

Valstis ir demonstrējušas savu piekrišanu šīm vērtībām, atbalstot visus lēmumus, kas pieņemti, lai pielāgotu Aliansi jaunajiem apstākļiem un mūsdienu vajadzībām. To pūles ir vainagojušās ar panākumiem dažādās partnerattiecībās, kas nodibinātas ar valstīm, kas neietilpst Aliansē, gan divpusēji - praktiskā sadarbībā ar iniciatīvu Partnerattiecības mieram, gan politiski - konsultācijās daudzpusējā Eiroatlantijas Partnerības padomes forumā. Šo kopējo aktivitāšu vērtība izpaužas patiesā vēlmē pievienoties Aliansei, ko demonstrē daudzas valstis, kuras tajās piedalās, taču šī vērtība ir arī acīmredzama no to valstu konstruktīvās dalības, kuras patreiz nevēlas pievienoties Aliansei. Turklāt, sadarbība, kas sasniegta divpusējās attiecībās starp NATO un Krieviju, īpaši norāda uz milzīgajiem panākumiem, ko šajā procesā ieguva visas iesaistītās puses par spīti neizbēgamajām grūtībām, ar kurām tām nācās sastapties visā procesa gaitā. Arī starp NATO un Ukrainu sasniegtais savstarpējās sapratnes un sadarbības līmenis visiem ir sniedzis pozitīvus rezultātus.

Alianses lēmumi, kas pieņemti vairākās galotņu sanāksmēs un kuri iezīmējuši tās darbības virzienu kopš aukstā kara beigām, ir likuši pamatus tālākai dialoga un sadarbības kultūrai drošības jautājumos, kas pastāv starp NATO dalībvalstīm jau daudzus gadus. Ar NATO vadīto spēku darbības palīdzību miera procesa uzturēšanā Bosnijā-Hercegovinā un Kosovā šī kultūra aizvien vairāk ietekmē samierināšanās procesu starp kopienām un palīdz likt pamatus nākotnes sadarbībai daudz pārcietušajā Balkānu reģionā. Arī citās jomās, piemēram, Alianses Vidusjūras valstu dialogā, ir izveidots pamats atklātībai un sapratnei, kas ir ļoti būtiski sadarbībai nākotnē.

Šajā grāmatā ir aprakstīti galvenie notikumi katras Alianses darbības kritiskajās zonās. Ir aprakstīts arī pielāgošanās process, dodot iespēju spert būtiskus soļus, lai no jauna panāktu līdzsvaru transatlantiskās attiecībās, kuras ir Alianses sadarbības kodols. Tas ir daudzšķautņains uzdevums, kas no vienas puses ietver konsultācijas un sadarbību ar institūcijām, kuras ir iesaistītas Eiropas lomas veidošanā aizsardzības un drošības jomās, - Rietumeiropas Savienību un, tagad jo īpaši būtisko, Eiropas Savienību - un no otras puses praktiskus pasākumus nepieciešamo darbības spēju izvietošanai, ja šie līdzekļi uzlabos Eiropas drošību un kopumā stiprinās sadarbību Aliansē, kas arī ir to mērķis. Eiropas Drošības un aizsardzības

identitātes (ESDI) attīstība un Alianses Aizsardzības spēju iniciatīvas (DCI) īstenošana, kas ir izvērsusies visā Aliansē un liks pamatus arī ESDI, ir būtiska nozīme Alianses ievērotajā darba kārtībā. To veiksmīga izpilde ir galvenais no uzdevumiem, ar kuriem man bija jāsaprotas manā Alianses vadības laikā kā tās ģenerālsekretāram.

Ir tikai viens kritērijs visu šo iniciatīvu un aktivitāšu panākumu mērīšanai - cik daudz tās kalpo Eiroatlantijas telpas iedzīvotāju interesēm kopumā. Vienīgi tad, ja tās radīs lielāku drošību, stabilitāti un labāku mehānismu krīžu noregulēšanai, tiks uzskatīts, ka tās ir kalpojušas saviem mērķiem. Tādēļ rodas arvien lielāka vajadzība pēc nepieciešamības plašai daļai sabiedrības gan NATO valstīs, gan tās partnervalstīs labi zināt un saprast iesaistītās izvēles un lēmumus. Bez šī nosacījuma valdības ilgākā laika periodā var sasniegt tikai ļoti nelielus rezultātus. Tāpēc tās ir atbildīgas par to, ka tās kopējo nacionālo interešu vārdā realizētā politika, kuru atbalsta svarīgākie fakti, personības un loģisks pamatojums, tiktu izvērtēta plašākā sabiedrībā.

Tādēļ es esmu gandarīts, ka varu ieteikt šo grāmatu visiem, kam ir radusies iespēja to izmantot, un ka varu tos aicināt piedalīties šo jautājumu ierosinātajās profesionālās un privātās diskusijās. Labākas un stabilākas vides nodrošināšanas procesā nav absolūtu izvēļu, rūpēs par mūsu valstu politiskās, ekonomiskās un sociālās attīstības nākotni būs jāveic sarežģītas izvēles. Valdību uzdevums ir veikt pareizo izvēli, bet sabiedrības uzdevums ir piedalīties aktīvās diskusijās un nepieciešamības gadījumā apstrīdēt stereotipisko domāšanu. Tādēļ tādām organizācijām kā NATO ir jābūt gatavām dot pieeju pēc iespējas lielākam informācijas apjomam. Bez šiem nosacījumiem šo nopietno un komplekso jautājumu diskusijas var kļūt nelīdzsvarotas un maldinošas. Man ir prieks, ka varu jūs iepazīstināt ar šo Rokasgrāmatu, un esmu drošs, ka labāka izpratne par tajā sniegto informāciju pozitīvi sekmēs sabiedrībā veiktās pārrunas un diskusijas, kas noteikti nepieciešamas drošības jautājumu izvērtēšanai.

KĀ LIETOT NATO ROKASGRĀMATU?

Rokasgrāmatas I. daļa sākas ar Alianses izveidošanās kopsavilkumu un tās drošības pamatuzdevumiem (1. nodaļa), tālāk seko to faktoru izvērtējums, kas veicināja jaunas drošības vides izveidošanos pēc aukstā kara beigām un tā rezultātā padarīja iespējamās izmaiņas NATO organizācijā (2. nodaļa).

Nākamajās I. daļas nodaļās ir aprakstīts, pirmkārt, Alianses attīstības process gan paplašināšanās procesā, gan turpinoties daudzpusējai un divpusējai sadarbībai Eiroatlantijas Partnerības padomes, Partnerattiecības mieram, Vidusjūras valstu dialoga, NATO-Krievijas Pamataakta un NATO-Ukrainas īpašās partnerības ietvaros (3. nodaļa); otrkārt, Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes izveidošana Alianses ietvaros un attiecīgu sadarbības veidu stiprināšana ar Rietumeiropas Savienību un pēdējā laikā arī ar Eiropas Savienību (4. nodaļa); un, treškārt, NATO veiktais praktiskais darbs miera uzturēšanas jomā un ieroču kontroles jautājumos un darbībās, kas vērstas uz masu iznīcināšanas ieroču izplatības ierobežošanu (5. un 6. nodaļa).

Rokasgrāmatas II. daļā ir aprakstīts veids, kā Aliansē tiek formulēta politika un tiek pieņemti lēmumi, un dots kopējs pārskats par NATO galveno politiku lomu un lēmumu pieņemšanas procedūru dažādās struktūrās (7. nodaļa). Turpmākajās nodaļās ir aprakstītas programmas un aktivitātes, kas ir Alianses efektivitātes kodols dažādās plānošanas un sadarbības jomās, kuras kopā veido šodienas drošības nodrošināšanas darba kārtību. Tās satur informācija par loģistiku, standartizāciju, komunikācijām, bruņojumu, gaisa satiksmes vadību un pretgaisa aizsardzības aktivitātēm, kas dod iespēju dalībvalstu spēkiem un NATO partnervalstīm darboties kopā. Tāpat ir iekļauta arī informācija par aktivitātēm civilo ārkārtas situāciju plānošanas jomā un palīdzību katastrofās cietušajiem; par zinātnisko sadarbību; un par sadarbību vides un sociālajās jomās (8. nodaļa).

Šo programmu un aktivitāšu pamatā ir organizācija un nepieciešamās struktūras, kas nepieciešamas, lai atvieglotu informācijas apmaiņu, konsultācijas un lēmumu pieņemšanu, kā arī administratīvie un budžeta vadīšanas principi dažādās jomās. No 7. līdz 14. nodaļai Rokasgrāmata satur informāciju par procedūrām, kas atvieglo lēmumu pieņemšanu; par mehānismiem, kas nodrošina resursu pārvaldi un kopējo fondu budžetu; par civilām un militārām organizācijām, struktūrām un aģentūrām, kuras izveidotas NATO ietvaros, lai nodrošinātu to, ka NATO uzdevumi tiek izpildīti saskaņā ar dalībvalstu kolektīvajiem lēmumiem.

Citu starptautisko organizāciju veiktais nozīmīgais darbs drošības jomā atsevišķi vai sadarbībā ar Aliansi, kā arī tas, kā to savstarpējā sadarbība

pastiprina to nozīmi, ir aprakstīta 15. nodaļā, kas veltīta saistītām institūcijām drošības jomā.

Visbeidzot, 16. nodaļā ir aprakstīti trīs aspekti, kas ietekmē drošības politikas attīstību, - NATO Parlamentārā Asambleja, kas, formulējot drošības politikas aspektus atsevišķās dalībvalstīs un partnervalstīs, starptautiskā līmenī, nodrošina saskarsmi starp likumdevēju un izpildvaru; Atlantijas Līguma Asociācija, kas apvieno nevalstiskās organizāciju asociācijas, kuras ir iesaistītas sabiedrības informēšanā par NATO lomu un politiku; un Alianses rezerves virsnieku konfederācija, kas pievērš starptautisku uzmanību uz dažādās dalībvalstīs notiekošajām saistītajām aktivitātēm, kuras veic civiliedzīvotāji - rezerves virsnieki.

Biezāk lietoto saīsinājumu skaidrojums un papildus informācijas avoti ir uzskaitīti 1. un 2. pielikumā.

NATO Rokasgrāmatu publicē NATO Informācijas un preses birojs ģenerālsēkretāra pārraudzībā, un tā ir domāta kā rokasgrāmata par Aliansi un Alianses politiku. Publicētā informācija, cik vien iespējams, atspoguļo lielo vienprātību starp dalībvalstīm, kas ir visu Alianses lēmumu pamatā. Tomēr NATO Rokasgrāmata nav formāli apstiprināts NATO dokuments, tāpēc tā nepārstāv atsevišķu valdību oficiālo viedokli vai pozīciju katrā aplūkotajā jautājumā.

Papildu informāciju par NATO, kā arī oficiālos komunikē un paziņojumu tekstus, ko sniedz Ziemeļatlantijas Padome, var atrast NATO interneta mājas lapā (www.nato.int).

PRIEKŠVārds

NATO šodien - no Romas līdz Vašingtonai

Laiku pa laikam, NATO eksistēšanas izšķirošajos brīžos, Alianse galotņu sanāksmēs tiekas ar valstu un valdību vadītājiem. Premjerministru un prezidentu klātbūtne, kā arī viņu tieša līdzdalība lēmumu vienprātīgā pieņemšanas procesā paaugstina sanāksmju prestižu sabiedrībā un piešķir tiem īpašu vēsturisku nozīmi.

Līdz 1991. gadam ievērojama starptautiskās drošības vides transformācija, kas atzīmēja astoņdesmito gadu beigas, noteica jaunā NATO veidolu, kas parādījās dažu nākošo gadu laikā. Pirmā no četrām galotņu sanāksmēm, kurās tika plānota Alianses pielāgošanās darbība šajā desmitgadē, notika 1991. gada novembrī Romā. Tai sekoja nākošā galotņu sanāksme, kas notika 1994. gada janvārī Briselē, un divas nākošās izšķirošās sanāksmes - 1997. gada jūlijā Madridē un 1999. gada aprīlī Vašingtonā.

Šo sanāksmju izraisītais pārmaiņu impulss starplaikos tika saglabāts ar biežām ārlietu un aizsardzības ministru apspriedēm. Ārlietu ministru apspriede 1997. gada maijā Sintrā, Portugālē īpaši vēstīja par drošības sadarbības turpmāko paplašināšanos un atbilstošu struktūru nodrošināšanu šī procesa vadībai.

GALOTŅU TIKŠANĀS ROMĀ - 1991. GADA NOVEMBRIS

NATO valstu un valdību vadītāju sanāksmē 1991. gada novembrī Romā pieņemta Stratēģiskā koncepcija galvenajos vilcienos izstrādāja plašāku pieeju drošības uzturēšanai, balstoties uz dialogu, sadarbību un kopējo aizsardzības spēju uzturēšanu. Tas apvienoja NATO drošības pamatprincipu politiskos un militāros elementus saskaņotā vienībā, padarot sadarbību ar jauniem partneriem Centrāleiropā un Austrumeiropā par neatņemamu alianses stratēģijas daļu. Koncepcija deva iespēju mazināt atkarību no kodolieročiem, veikt ievērojamas izmaiņas NATO integrētajos militārajos spēkos - to apjoma un gatavības pakāpes ievērojamu samazināšanu, to mobilitātes, elastības un spējas pielāgoties dažādiem neparedzētiem apstākļiem uzlabošanu - un deva iespēju biežāk lietot daudzniecīgu formējumus. Tika veikti pasākumi, lai uzlabotu NATO militārās vadības struktūras un piemērotu Alianses aizsardzības plānošanas pasākumus un procedūras, īpaši apzinoties krīžu novēršanas un miera uzturēšanas prasības nākotnē.

Romas galotņu sanāksmju laikā sabiedroto valstu līderi izdeva Deklarāciju par mieru un sadarbību, kura noteica NATO nākotnes uzdevumus un principus kopējā institūciju struktūrā Eiropas nākotnes drošībai un partnerattiecību un sadarbības attīstībā ar Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm. Tā norādīja uz Alianses atbalstu reformām, kuras bija uzņēmušās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis; piedāvāja tām praktisku palīdzību sarežģītā pārejas procesa sekmēšanā; uzaicināja tās piedalīties atbilstošajos Alianses forumos; un iepazīstināja tās ar Alianses pieredzi un kompetenci politikas, militārā, ekonomikas un zinātnes jomā. Šajā nolūkā tika nodibināta Ziemeļatlantijas Partnerības padome (NACC) ar uzdevumu pārraudzīt šo partnerattiecību attīstību nākotnē.

Pēc Romas deklarācijas izdošanas ārlietu un aizsardzības ministru apspriedēs un Ziemeļatlantijas Padomes (NAC) pastāvīgajā sēdē tika veikti papildu pasākumi, lai sekmētu Alianses adaptācijas un pārveidošanas procesu. Trīs aktivitāšu jomas pelna īpašu uzmanību: institūciju un politiskā struktūra, kas izveidota, lai attīstītu attiecības starp NATO un tā sadarbības partneriem Centrāleiropā un Austrumeiropā; sadarbības attīstība aizsardzības un militārajās sfērās; un NATO loma krīzes situāciju novēršanas vadības un miera uzturēšanas jomās.

Pirmkārt, institucionālā kontekstā pirmais būtiskais pasākums bija Ziemeļatlantijas Partnerības padomes atklāšanas sanāksme, kas notika 1991. gada 20. decembrī, piedaloties NATO, sešu Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu, kā arī trīs Baltijas valstu ārlietu ministriem vai to pārstāvjiem. Ziemeļatlantijas Partnerības padomes (NACC) loma bija veicināt sadarbību drošības un ar to saistītajos jautājumos starp dalībvalstīm visos līmeņos un pārraudzīt ciešāku institucionālo saišu attīstības procesu, kā arī to neformālos kontaktus. Tās 11 valstis bijušās Padomju Savienības teritorijā, kas izveidoja Neatkarīgo Valstu Savienību (NVS), 1992. gada martā kļuva šī procesa dalībnieces. Gruzija un Albānija pievienojās procesam 1992. gadā pēc kārtas aprīlī un jūnijā, un 1997. gadā, kad Ziemeļatlantijas Partnerības padome (NACC) tika aizstāta ar Eiroatlantijas Partnerības padomi (EAPC), Ziemeļatlantijas Partnerības padomē (NACC) bija 22 sadarbības partneri. Ziemeļatlantijas Partnerības padomes (NACC) sadarbība tika īstenota, pamatojoties uz darba plānu, kas sākumā tika izstrādāts vienam gadam, bet kopš 1995. gada uz diviem gadiem. Eiroatlantijas Partnerības padome (EAPC) būtiski pavirzīja šo procesu uz priekšu un izveidoja Eiroatlantijas Partnerības padomes darbības plānu (1998-2000) kā pamatu savai nākotnes darbībai.

Otrkārt, aizsardzības un militārajā sfērā NATO aizsardzības ministri pirmo reizi tikās ar sadarbības partneriem 1992. gada 1. aprīlī, lai pārrunātu dialoga padziļināšanas un sekmīgas sadarbības iespējas viņu kompetencē esošajos

jautājumos. Militārā komiteja noturēja pirmo sanāksmi sadarbības sesijā 1992. gada 10. aprīlī. Regulāras sanāksmes ar sadarbības partneriem notika gan aizsardzības ministru līmenī, gan arī Militārās komitejas forumu veidā. Līdztekus šīm daudzpusējām sanāksmēm pilnveidojās divpusēji kontakti un sadarbība gan starp Aizsardzības ministrijām, gan militārajā līmenī.

Treškārt, neraugoties uz krīzes izcelšanos bijušajā Dienvidslāvijā un citur, aizvien lielāka uzmanība tika pievērsta NATO lomai krīzes situāciju novēršanai vadības un miera uzturēšanas jomās, it īpaši tās atbalstu Apvienoto Nāciju Organizācijas (UN) miera uzturēšanas aktivitātēm bijušajā Dienvidslāvijā. Galvenās NATO iniciatīvas šajos jautājumos aprakstītas 5. nodaļā.

Lai gan konsultācijas un sadarbība Ziemeļatlantijas Partnerības padomē (NACC) bija apjomīgas, tomēr tās bija īpaši koncentrētas uz politiskiem un ar drošību saistītiem jautājumiem: miera uzturēšanu; konceptuālu pieeju ieroču kontrolei un atbruņošanas; aizsardzības plānošanu un militāriem jautājumiem; civili-militāro attiecību demokrātisko koncepciju; militārās industrijas izmantošanu civiliem mērķiem; aizsardzības izdevumiem un budžetu; sadarbību zinātnē un ar aizsardzību saistītos vides jautājumos; par to, kā sadarbības partnervalstīs izplatīt informāciju par NATO; politikas plānošanas konsultācijām; un civili/militārās gaisa satiksmes organizēšanu.

GALOTŅU TIKŠANĀS BRISELĒ - 1994. GADA JANVĀRIS

1994. gada janvārī Ziemeļatlantijas Padomes galotņu tikšanās laikā Briselē NATO uzsāka jaunu būtisku iniciatīvu stabilitātes un drošības stiprināšanai visā Eiropā. Ielūgums piedalīties jaunajā un plašajā sadarbības programmā ar NATO, kas nosaukta par iniciatīvu Partnerattiecības mieram (PfP), tika nosūtīts Ziemeļatlantijas Partnerības padomei (NACC) un citām valstīm. Kopš šī brīža partnerattiecības ir kļuvušas par fundamentālu drošības sastāvdaļu Eiroatlantijas telpā un ieņem centrālo vietu šodienas NATO. Iniciatīvas Partnerattiecības mieram (PfP) ielūgums tika nosūtīts visām Ziemeļatlantijas Partnerības padomes (NACC) dalībvalstīm un citām valstīm, kas piedalījās konferencē Par drošību un sadarbību Eiropā (CSCE) un kas bija spējīgas un izpauda vēlmi dot ieguldījumu programmā. Ikvienas partnervalsts veiktās aktivitātes ir balstītas uz kopīgi izstrādātu individuālo partnerattiecību programmu. Partnerattiecību darbības sfēra un mērķi, kā arī tās attīstība un sekojoša uzlabošana ir aprakstīti 3. nodaļā.

1997. gada maijā Sintrā Ziemeļatlantijas Partnerības padome (NACC) tika nomainīta ar Eiroatlantijas Partnerības padomi (EAPC) ar mērķi uzsākt jaunu sadarbības posmu. Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) principi tika

izstrādāti ciešā sadarbībā starp aliansi un tās partnervalstīm un tika izklāstīti EAPC Pamatdokumentā.

EAPC Pamatdokumenta pieņemšana norādīja uz tobrīd esošo 44 dalībvalstu apņemšanos sekmēt politisko un militāro sadarbību savā starpā kvalitatīvi jaunā līmenī. Dokuments vēlreiz apstiprināja dalībvalstu kopējo apņemšanos stiprināt un paplašināt mieru un stabilitāti Eiroatlantijas telpā. Šo saistību kopēji atzītās vērtības un pamatprincipi ir uzskaitīti iniciatīvas Partnerattiecības mieram (PfP) Struktūras dokumentā (skatīt NATO Rokasgrāmatu - dokumentācija ir publicēta atsevišķi). Eiroatlantijas Partnerības padome (EAPC) nodrošina vispārējo struktūru gan politiskām un ar drošību saistītām konsultācijām, gan uzlabotai sadarbībai iniciatīvas Partnerattiecības mieram (PfP) ietvaros.

1997. gada decembrī Eiroatlantijas Partnerības padome (EAPC) apstiprināja pasākumu plānu, kurš atspoguļoja Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) dalībnieku vēlmi izkopt spēcīgākas un operatīvākas partnerattiecības savā starpā. Viens no pasākumu plāna pamatmērķiem bija piešķirt vēl lielāku un dziļāku nozīmi politiskām un ar drošību saistītām konsultācijām un sadarbībai Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) ietvaros un palielināt atklātību starp 44 dalībvalstīm. Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) ārlietu ministri apstiprināja arī Eiroatlantijas Katastrofu likvidēšanas koordinācijas centra un Eiroatlantijas Katastrofu likvidēšanas vienības izveidi.

Eiroatlantijas Partnerības padome (EAPC) dod iespēju saņemt daudzpusējas, uz rezultātu vērstas konsultācijas, uzlabotu praktisku sadarbību, uz reģionāliem jautājumiem vērstas pastiprinātas konsultācijas un sadarbību, kā arī plašāku atklātību un uzticību drošības jautājumos starp visām Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) dalībvalstīm.

Divi būtiski principi nosaka sekmes sadarbībā starp sabiedrotajiem un partneriem iniciatīvas Partnerattiecības mieram (PfP) un Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) ietvaros. Pirmkārt, iekļaušanas princips: politiskās konsultācijas un praktiskās sadarbības iespējas ir dotas visiem sabiedrotajiem un partneriem vienādi; otrkārt, pašdiferenciācija: partneriem ir iespēja pašiem izvēlēties līmeni un jomas sadarbībai ar Aliansi. Saskaņā ar šiem principiem Eiroatlantijas Partnerības padome (EAPC) var tikties vai nu plenārsēdēs, vai arī ierobežotās sanāksmēs, piedaloties Alianses dalībvalstīm un brīvi nosakot partnervalstu grupas sastāvu, lai koncentrētos uz tradicionālajiem darba jautājumiem vai uz *ad hoc* pamata attiecīgiem reģionāliem jautājumiem. Pieauga Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) uzraudzībā esošo sadarbības aktivitāšu apjoms. Balstoties uz iekļaušanas un pašdiferenciācijas principiem, izvērsās jaunas aktivitātes aizsardzības ekonomikas jomā, zinātnē, ar aizsardzību saistītos vides jautājumos, miera uzturēšanas sadarbībā un gatavībā rīkoties civilo krīžu jomā.

Iniciatīva Partnerattiecības mieram (PFP) uzlabotajā struktūrā saglabā skaidri nosakāmu praktiskās sadarbības sastāvdaļu ar aizsardzību saistītā un militārā jomā, paliekot Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) elastīgajā struktūrā. Lielākā daļa partnervalstu ir izveidojušas diplomātiskās pārstāvniecības NATO, tādējādi būtiski sekmējot komunikāciju un kontaktu iespējas visās šajās jomās.

GALOTŅU TIKŠANĀS MADRIDĒ - 1997. GADA JŪLIJS

Galotņu tikšanās Madridē 1997. gada jūlijā bija zīmīgs notikums, kura laikā Alianse sekmīgi realizēja galvenās iniciatīvas, kas bija iesāktas pēdējo piecu sešu gadu laikā. Vienlaicīgi tā vēstīja par NATO attīstības pāreju jaunā un sarežģītā fāzē, kurā jaunizveidotās struktūras un vadlīnijas, kas bija ieviestas jauno apstākļu ietekmē, tiktu izmēģinātas un pārbaudītas praksē. Tādējādi Alianses līderu uzdevums Madridē bija apkopot nākotnes Alianses politikas galvenās iezīmes un nodrošināt to savstarpēju atbilstību un saskaņu.

Madrides galotņu tikšanās laikā Alianses atbildība iekšējām un ārējām pārmaiņām tika pilnībā demonstrēta ar jauniem konkrētiem un plaša apjoma pasākumiem visās svarīgāko problēmu jomās: iestāšanās sarunu sākums ar Čehiju, Ungāriju un Poliju un atvērto durvju principa apstiprināšana nākamām uzņemšanas kārtām; Iniciatīvas Partnerattiecības mieram uzlabošana un tāda jauna foruma izveide, kas līdzinātos Eiroatlantijas Partnerības padomei (EAPC) un kas palīdzētu veidot tālāku sadarbību; jauns aizsākums NATO-Krievijas attiecībās; pieaugošo partnerattiecību ar Ukrainu formalizācija; dialoga pastiprināšana ar Vidusjūras valstīm; progress Eiropas Drošības un Aizsardzības Identitātes (ESDI) darbībā NATO ietvaros; un radikāli pārveidotās Alianses militārās vadības struktūras definīcija. Šī apjomīgā darba kārtība liecināja par NATO gatavību uzņemties jaunus uzdevumus bez aizspriedumiem pret pamatzdevumiem un balstīt savu nākotnes lomu uz pārbaudītām spējām pielāgoties augošajām drošības prasībām.

GALOTŅU TIKŠANĀS VAŠINGTONĀ - 1999. GADA APRĪLIS

Vašingtonā 1999. gadā no 23. līdz 25. aprīlim NATO rīkoja 15. galotņu tikšanos savā 50 gadu ilajā pastāvēšanas laikā. Galotņu tikšanās bija noorganizēta īpašā Alianses pastāvēšanas posmā, tās dibināšanas 50. gadadienā, ko nedaudz aptumšoja bezprecedenta NATO gaisa spēku kampaņa, kuras mērķis bija ieviest mieru Kosovā. Lai gan sarunās lielu uzmanību bija nepieciešams veltīt Kosovas krīzei, tomēr NATO līderi deva

savu piekrišanu citām programmām un projektiem, kuros Aliansei bija jāiesaistās uz ilgu laiku.

Vašingtonā sasniegtie rezultāti piepildīja pirms diviem gadiem Madrides galotņu tikšanās laikā izteikto solījumu. Madridē Alianse aicināja Čehiju, Ungāriju un Poliju sākt iestāšanās sarunas un deva solījumu, ka durvis paliks atvērtas citām valstīm. Vašingtonā šo trīs valstu vadītāji pirmo reizi ieņēma vietas pie apspriežu galda, un Alianse atklāja iniciatīvu, kas bija vērsta uz palīdzību citām ieinteresētajām valstīm sagatavoties iespējamai nākotnes līdzdalībai organizācijā. "Trīs jaunās dalībvalstis nebūs pēdējās," alianses līderi norādīja Vašingtonas tikšanās komunikē.

Madridē NATO līderi deva solījumu pilnveidot programmu Partnerattiecības mieram un stiprināt visa veida Alianses sadarbības aktivitātes; Vašingtonā līderi norādīja uz gūto progresu un atklāja darba turpināšanai izstrādātās jaunās iniciatīvas. Madridē alianses līderiem tika lūgts sagatavot Stratēģiskās koncepcijas pārskatu (būtībā Alianses uzdevumu plānu un to izpildes līdzekļus); Vašingtonā tika apstiprināta jauna Stratēģiskā koncepcija, kas deva ieskatu pārveidotajā Eiroatlantijas drošības ainā 20. gadsimta beigās. Madridē NATO un Ukraina parakstīja Īpašo partnerattiecību hartu; Vašingtonā NATO vadītāji un Ukrainas prezidents noturēja savu pirmo galotņu sēdi un atzina Ukrainas nozīmi Eiroatlantijas drošības un stabilitātes jautājumos.

Vašingtonas galotņu tikšanās darbs ir pilnībā atspoguļots Vašingtonas tikšanās komunikē un Stratēģiskajā koncepcijā. Komunikē satur galotņu tikšanās un Alianses svarīgāko tematu pārskatu tās eksistēšanas galvenajā posmā. Stratēģiskā koncepcija nodrošina Aliansi ar visu nepieciešamo drošības uzdevumiem un iespējām 21. gadsimtā, kā arī vada tās nākotnes politisko un militāro attīstību.

Tikšanās reālie sasniegumi - lēmumi un programmas - sagatavoja Aliansi ieiešanai 21. gadsimtā. Apzinoties Eiroatlantijas drošības klimata radikālās izmaiņas pēdējo desmit gadu laikā, Stratēģiskā koncepcija arī atzina *"jaunu, kompleksu risku iespējamību Eiroatlantijas mieram un stabilitātei, to skaitā apspiešanas, etniskos konfliktus, ekonomisko postu, politiskās iekārtas sabrukumu un masu iznīcināšanas ieroču izplatību"*. Tie noteica tālākos Alianses mērķus un uzdevumus, kā arī atspoguļoja Alianses dalībvalstu nodomu saglabāt nepieciešamās militārās spējas visa veida uzdevumu realizācijai.

Būtiska iezīme NATO mainīgajam stāvoklim ir Eiropas Drošības un Aizsardzības Identitātes (ESDI) attīstība Alianses ietvaros. Vašingtonas galotņu tikšanās laikā Alianses vadītāji novērtēja līdz šim sasniegto progresu un aicināja turpināt darbu, lai Eiropas Drošības un Aizsardzības Identitāte

(ESDI) kļūtu par realitāti. NATO arī uzsāka Aizsardzības spēju iniciatīvu (DCI), kas veidota, lai palīdzētu Alianses militārajiem spēkiem kļūt mobilākiem, spējīgākiem veikt savstarpēju sadarbību, nepārtrauktiem savā attīstībā un efektīviem. Tāpat alianse veica izmaiņas integrētajā komandstruktūrā, kas atspoguļo pārveidoto drošības vidi. Šīs izmaiņas ir radītas, lai nodrošinātu NATO spēju veikt operācijas daudz sekmīgāk.

Vašingtonas galotņu tikšanās komunikē tika uzsvērtā jauna Alianses iniciatīva par masu iznīcināšanas ieročiem (WMD). NATO pamatmērķis masu iznīcināšanas ieroču jautājumā ir *“kavēt izplatīšanas iespējas vai, ja tas ir noticis, ar diplomātisku aktivitāšu palīdzību veikt atgriezeniskas darbības”*. Lai vēl efektīvāk reaģētu uz izplatīšanas draudiem, NATO ir izveidojis masu iznīcināšanas ieroču (WMD) centru starptautiskā štāba ietvaros NATO galvenajā mītnē. Centrs cenšas koordinēt kompleksu politiski-militāro pieeju, iedrošinot NATO debates un sapratni par masu iznīcināšanas ieroču (WMD) jautājumiem; uzlabojot esošās programmas, lai palielinātu militāro gatavību darbībām masu iznīcināšanas ieroču (WMD) vidē; un palielinot informācijas apmaiņu par masu iznīcināšanas ieroču (WMD) likvidēšanas palīdzības programmām Alianses dalībvalstīm.

Uzņemot trīs jaunas dalībvalstis to pirmajā galotņu sanāksmē, NATO valstu vadītāji uzsvēra, ka organizācija saglabās atvērtas durvis arī citām valstīm. Dalības rīcības plāns (MAP), *“atvērto durvju principa praktisks apstiprinājums”*, tika atklāts galotņu sanāksmē. Dalības rīcības plāns (MAP) ir aktivitāšu programma, kuras ietvaros ieinteresētās valstis saņem iespēju izvēlēties, pamatojoties uz nacionālo lēmumu un valsts individuālas izvēles principiem. Programma aptver piecas jomas: politiskos un ekonomiskos jautājumus, aizsardzības un militāros jautājumus, resursus, drošības un likumdošanas jautājumus. NATO uzsvēra, ka programmu nevar uzskatīt par kritēriju kopumu dalībai organizācijā, un valstīm, kuras ir ieinteresētas perspektīvā pievienoties organizācijai, ir būtiski saglabāt aktīvu dalību iniciatīvā Partnerattiecībās mieram un Eiroatlantijas Partnerības padomē (EAPC). Tomēr jebkurš lēmums par jaunu dalībvalstu uzņemšanu tiks izdarīts individuāli saskaņā ar Madrides un Vašingtonas galotņu tikšanās deklarācijām.

Pēc Ziemeļatlantijas Padomes (NAC) galotņu sanāksmes Vašingtonā tikās arī Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) dalībvalstu vadītāji un pārstāvji. Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) vadītāji pārrunāja situāciju Kosovā un izteica savu atbalstu starptautiskās sabiedrības prasībām, kā arī nepatiku pret Dienvidslāvijas Federatīvās Republikas varas realizēto vardarbības, apspiešanas un etniskās tīrīšanas politiku Kosovā. Vadītāji pauda savu atbalstu visaptverošai drošībai, ekonomikas un demokrātijas principu ieviešanai Eiropas Dienvidaustrumu reģionā. Vadītāji arī apstiprināja ziņojumu ar nosaukumu *“Ceļā uz 21. gadsimta partnerattiecībām - uzlabotām un*

operatīvām” ar nolūku nākotnē uzlabot alianses un partnervalstu bruņoto spēku spēju sadarbības.

Lai gan Krievija attiecās piedalīties Vašingtonas galotņu sanāksmē Dienvidslāvijas notikumu dēļ, NATO vadītāji atkārtoti uzsvēra apņemšanos turpināt veidot partnerattiecības ar Krieviju, par pamatu ņemot NATO-Krievijas dibināšanas aktu. Viņi uzsvēra faktu, ka ciešas attiecības starp NATO un Krieviju ir abpusējās interesēs, un tām ir ļoti liela nozīme Eiroatlantijas telpas stabilitātes un drošība saglabāšanā.

NATO vadītāji pirmo reizi noturēja savu pirmo galotņu tikšanos ar Ukrainas prezidentu. Abas puses atzinīgi novērtēja īpašo partnerattiecību progresu un apsprieda dažādus Eiroatlantijas telpas drošības jautājumus.

Vašingtonas galotņu tikšanās komunikē atkārtoja NATO Vidusjūras valstu dialoga nozīmi kā neatņemamu sastāvdaļu Alianses kooperatīvajai pieejai drošībai. NATO vadītāji norādīja, ka Aliansei jāturpina dialogā ierosināto politiskās un praktiskās sadarbības uzlabojumu agrīna izpilde.

Vašingtonas galotņu tikšanās sasniegumi bija gan praktisks, gan konceptuāls vairāku gadu darba rezultāts. Tie parādīja NATO dalībvalstu neatliekamās prioritātes, īpaši nepieciešamību izbeigt konfliktu Kosovā un atjaunot Kosovos iedzīvotāju tiesības.

KONFLIKTA IZBEIGŠANA KOSOVĀ

1999. gada 9. jūnija vakarā tika noslēgts Militāri tehniskais līgums starp NATO un Dienvidslāvijas Federatīvo Republiku. Saskaņā 3. jūnijā panākto vienošanos starp Dienvidslāvijas valdību un speciāliem Eiropas Savienības un Krievijas sūtņiem Militāri tehniskais līgums pieprasīja tūlītēju Dienvidslāvijas drošības spēku atsaukšanu no Kosovos.

1999. gada 10. jūnijā NATO ģenerālsekretārs Havjers Solana ziņoja par gaisa spēku operāciju pārtraukšanu pret Dienvidslāviju. Tajā pašā dienā Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības Padome pieņēma rezolūciju Nr. 1244, pozitīvi novērtējot Dienvidslāvijas pieņemtos politiskā risinājuma principus, kuri ietvēra tūlītēju vardarbības pārtraukšanu un nekavējošu Dienvidslāvijas militāro, policijas un speciālo uzdevumu vienību atsaukšanu. Rezolūcija arī noteica, ka tiks izveidoti “starpautiskie civilie un drošības spēki Kosovā”, kas darbosies ANO virsvadībā. NATO vadītie spēki Kosovā (KFOR), kas tika izveidoti mandāta drošības jautājumu izpildei, ieradās Kosovā 12. jūnijā un ieņēma norādītās pozīcijas līdz 20. jūnijam. Sīkāku šo notikumu aprakstu satur 5. nodaļa.

Kosovas konflikta beigās paši neatliekamākie Alianses darba kārtības uzdevumi bija sekojoši: izpildīt līgumu, kas izbeigtu konfliktu, atjaunot mieru, dot iespēju bēgļiem atgriezties mājās un aizsargāt Kosovas iedzīvotājus neatkarīgi no to tautības. Lai izpildītu šos mērķus, NATO valstis, Krievija, Ukraina un daudzas citas valstis ārpus NATO sapludināja militāros spēkus, un šajā notikumā liela nozīme bija pieredzei, kas bija iegūta no pastāvīgās Stabilizācijas spēku (SFOR) darbības Bosnijā-Hercegovinā. Daudzas iesaistītās valstis bija arī aktīvas NATO iniciatīvas Partnerattiecības mieram (PfP) dalībnieces, un tas sniedza būtisku ieguldījumu lomai, ko uzņēmās daudznacionālie militārie spēki, liekot pamatus nākotnes stabilitātei reģionā.

Nākamajos mēnešos Kosovas konflikta ietekme izpaudās vairākās iniciatīvās, kas tika ierosinātas 1999. gada aprīļa Vašingtonas galotņu tikšanās laikā, un no tiem izrietošajos Alianses pieņemtajos lēmumos. Tas deva īpašu ierosmi stiprākas Eiropas Drošības un Aizsardzības Identitātes (ESDI) izveidei un Eiropas militārās spējas attīstībai saistībā ar uzdevumu iesaistīties krīzes situāciju novēršanas vadībā un miera uzturēšanā gadījumā, ja nākotnes konfliktu noregulēšanā netiktu iesaistīta Alianse kopumā. Šis process ir aprakstīts 4. nodaļā.

JAUNAIS ĢENERĀLSEKRETĀRS

2000. gada martā, gadu pēc alianses intervences Kosovā, NATO jaunais ģenerālsekretārs Lords Robertsons nāca klajā ar ziņojumu par apkopotiem panākumiem, kas sasniegti militāro operāciju un Kosovas spēku (KFOR) izvietošanas rezultātā, un par neatrisinātajām problēmām.

Bijušais Lielbritānijas Aizsardzības ministrs Lords Robertsons 1999. gada 14. oktobrī pārņēma NATO ģenerālsekretāra amatu. Savā pirmajā darba dienā jaunajā amatā, atzīmējot alianses prioritātes tuvākajiem mēnešiem, viņš īpaši akcentēja trīs Alianses tūlītējas un ilgtermiņa darbības jomas.

Pirmkārt, NATO pēc Kosovas krīzes ir jāspēlē vadošā loma Balkānu valstu stabilizācijā un jāgarantē, ka NATO miera uzturēšanas misijas gan Bosnijā-Hercogovinā, gan Kosovā pēc iespējas ātrāk radīs nosacījumus ilgstošam mieram.

Otrkārt, viņš uzsvēra nepieciešamību pastiprināt Eiropas lomu NATO, atzīmējot, ka tā ir steidzama nepieciešamība, ja vēlamies, lai NATO būtu tikpat spēcīgs nākotnē, kāds tas ir bijis pagātnē. Aliansei ir jāizveido labas, ietekmīgas un efektīvas saiknes ar Eiropas Savienību, jo tās loma šajā teritorijā pieaug. Ar paziņojumu "*lielāka Eiropas dalība NATO nenozīmē mazāku Ziemeļamerikas dalību tajā*", Lords Robertsons uzsvēra faktu, ka transatlantijas attiecības joprojām ir pamats NATO efektivitātei un bez stiprām transatlantijas

saiknēm nav iespējama patiesa stabilitāte Eiropā un demokrātisko vērtību aizsardzība.

Treškārt, viņš pievērta uzmanību uz tūlītējo prioritāti izveidot ciešākas attiecības starp NATO un Krieviju, norādot, ka NATO-Krievijas Pastāvīgās kopējās padomes (NATO-Russia Permanent Joint Council) sanāksmju atsākšana būs īpaši pozitīvs attīstības solis šajā procesā.

Šai NATO rokasgrāmatas izdevumā aprakstīta NATO politikas attīstība šajās un citās Alianses aktivitāšu jomās. Lai atvieglotu atsauci, grāmata ir sadalīta divās daļās. Pirmajā daļā ir sīki aprakstīta sadarbība, kas veikta noteiktās jomās, lai sekmētu Alianses mērķus, un izcelts konteksts, kurā šī politika ir izvēsta, un otrajā daļā ir aprakstītas attiecīgās procedūras un strukturālā sistēma, kas izveidota, lai veicinātu informācijas apmaiņu, konsultācijas, lēmumu pieņemšanu un operatīvos uzdevumus, kas ir šī procesa pamatā.